

Droogteschade vraagt gerichte aanpak

Compleet verdroogde maispercelen die eind juli al zijn gehakseld en weilanden die waren veranderd in uitgestrekte bruine prairies. De droogte die Nederland deze zomermaanden teisterde, is op zijn minst uitzonderlijk te noemen. Nu de eerste regen is gevallen, rijst de vraag wat de schade is. En welke herstelwerkzaamheden zijn nodig?

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Veertig jaar lang werd tijdens een periode van droogte al snel de vergelijking gemaakt met 1976. Dat was tenslotte het jaar waarin het maanden droog was en het neerslagtekort een record vestigde. De kans is groot dat vanaf nu de vergelijking met 2018 wordt gemaakt, zeker door de jongere generatie. Het neerslagtekort daalde deze zomer (zie kaartje) nog verder dan in 1976 en passeerde in diverse gebieden de 300 millimeter.

Of de zomer van 1976 of die van dit jaar nu het meest extreem was, daarover verschillen de meningen. Maar een feit is dat er zich deze zomer op de Nederlandse en Vlaamse landerijen een uitzonderlijk beeld aftekende. Grasland veranderde in een kaal en dor ogende prairie en diverse stukken snijmais werden eind juli al noodrijp en zonder kolf gehakseld. 'Het is zeker op de zandgebieden een dramatisch beeld. Gras lijkt het zwaarst getroffen, maar het herstellend vermogen van gras moet je niet onderschatten, dat is echt enorm groot', vertelt Mark de Beer, zelfstandig ruwvoerex-

pert bij Groeikracht in regio Zuid-Nederland. 'In mais is dat heel anders. Verdroogde percelen zijn verloren. Daarom kan de schade in mais nog wel eens groter zijn dan in gras.'

Niet gevulde kolven

In het zuiden en oosten van Nederland is zeker 20 procent van de mais verdroogd, aldus De Beer. Dit betekent dat de mais geen kolf bevat of dat deze steriel is. Dit is te herkennen aan een paarse in plaats van een bruine kwast en de kolf vult zich niet met korrels.

Van diverse adviseurs kwam de afgelopen twee weken dan ook het advies om die mais, bij een hoogte van minimaal een meter, te hakselen anders kost het meer dan het oplevert. 'Wanneer je deze mais langer laat staan, verhout die alleen maar meer en dalen de voederwaarden verder. Nu heeft deze mais nog 800 tot 850 vem en prima suikers. Een kolf en daarmee zetmeel komt er niet meer in. Het is voer voor het oudere jongvee.' Omdat binnen snijmais de kolf

Beslisboom voor vaststellen droogteschade en herstelwerk aan grasland (bron: Groeikracht)

- constatering **één groene spruit per dm²**
- kwalificatie **goed**
- actie **geen**

- constatering **holle stand/open zode**
- kwalificatie **matig**
- actie **doorzaaien**

- constatering **bruin gras en witte wortel**
- kwalificatie **matig**
- actie **doorzaaien**

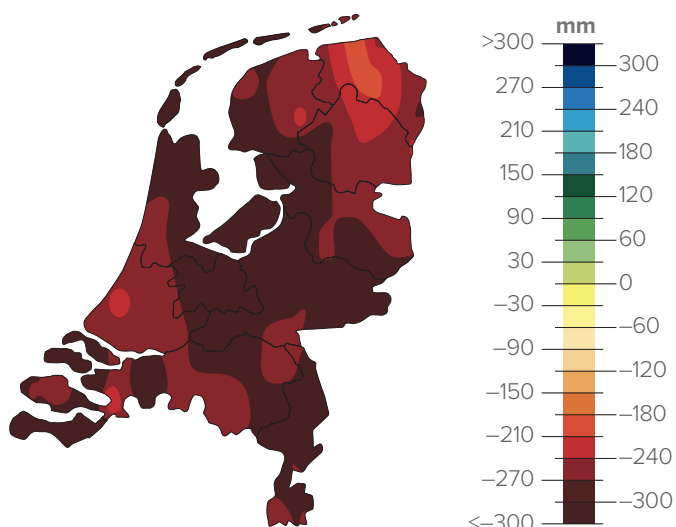
- constatering **volledig bruine wortels**
- kwalificatie **slecht**
- actie **herinzaaien**

▶ Instructievideo bepalen droogteschade op veeteelt.nl/gras

voor de meeste droge stof zorgt, waarschuwt De Beer dat de verdroogde mais toch maar een drogestofpercentage heeft van 27 tot 32 procent. Alleen maisstengels zijn moeilijk in te kuilen, waardoor aanrijden extra aandacht behoeft.

Wanneer is mais verdroogd? Goede graadmeter is volgens De Beer de kleur van de bladeren. 'Wanneer de bladeren van onder af bruin zijn tot aan de kolf kan er nog afrijping plaatsvinden. Zijn de bladeren ook boven de kolf bruin, dan is de sapstroom richting de kolf gestopt en zal de kolf zich niet meer vullen.' Over het algemeen gesproken verwacht De Beer door de droogte geen topzetmeelgehalten in de

Weergave landelijk vochttekort op 6 augustus 2018 (bron: KNMI)

maiskuilen dit jaar omdat de verhouding plant-kolf vrijwel altijd tegen zal vallen en mais snel afrijpt.

Het Vlaams Informatiecentrum Land- en Tuinbouw meldt dat ook in Vlaanderen de noodtoestand van verdroogde mais is gestart. Uit een ronde langs loonwerkers blijkt dat veehouders haast maken uit angst dat de verdroogde mais rukwinden en slagregens niet kan verdragen.

Groene graskleur kan bedriegen

Een ronde over de hoger gelegen weilanden op de Brabantse zandgronden laat zien dat het gras meer lijkt op een gele massa tarwestoppels dan op weiland. Enkel een pol kweekgras of diep wortelend onkruid zorgt soms nog voor een stukje groen. 'Om echt te beoordelen of het gras dood is, moet je de wortels bekijken', vertelt Mark de Beer. 'Zijn de wortels ook bruin en dus dood, dan is er maar één optie en dat is het grasland opnieuw inzaaien. Zijn er nog witte wortelpuntjes te ontdekken, dan zit er nog leven in de grasplantjes en volstaat doorzaaien.' Groeikracht ontwikkelde deze dagen daarom een schema dat helpt bij het bepalen van de droogteschade en de te ondernemen acties (zie hierboven). 'Op zandgrond zien we dat op ongeveer vijftig procent van de percelen een actie nodig is om de grasmat te repareren. In tien tot twintig procent van het grasland betreft dat volledig opnieuw inzaaien.'

Niet alleen op zandgrond, maar ook op de andere grondsoorten adviseert De Beer om nu na de regen een zorgvuldige ronde over alle percelen te doen. 'Door goed in beeld te brengen wat de schade is en wat de benodigde acties zijn, heb je het snelst weer een frisse snede.' Het vaststellen welke grassoorten de droogte hebben overleefd, is daarbij heel

Snijmais die is beregend (links) geflankeerd door aan de andere kant van het zandpad mais die door vochttekort compleet is verdroogd

belangrijk. 'Een perceel kan wel aardig groen lijken, maar bijvoorbeeld door polletjes kweek die diep wortelen en goed tegen de droogte kunnen. Laat je dus niet bedriegen door de groene kleur van percelen. Goed gras is groen, slecht gras ook en juist dat slechte gras slaat nu een slag', stelt De Beer. 'Het ligt voor de hand dat gemiddeld genomen de kwaliteit van de graspercelen door de droogte flink achteruitgaat. Daarom is dit het moment om actie te ondernemen. Bij bijvoorbeeld meer dan 20 procent kweek is doodspuiten en opnieuw inzaaien de enige remedie.'

Beregenen heeft gewassen gered

Aan de andere kant is er door de droogte veel ruwbeemd doodgegaan omdat dit ongewenste gras juist weer heel ondiep wortelt. 'Hierdoor staan diverse zodes behoorlijk hol. Op die percelen is het nu de ideale tijd om door te zaaien', adviseert De Beer. Door met een wiedeg de dode ruwbeemd eerst uit de zode te trekken ontstaat er ruimte voor het nieuwe gras.' Ook de vuistregel van het aantal groene spruiten per vierkante decimeter is een belangrijk ijkpunt in het vaststellen van welke acties nodig zijn (zie schema). Voor in- en doorzaaien is het belangrijk de juiste omstandigheden af te wachten, benadrukt De Beer, waarbij vocht in de toplaag van groot belang is. 'Het graszaad moet voldoende

vocht hebben om contact te maken met de bodem en om te kiemen. Ook is dit moment ideaal om storende lagen in de bodem te doorbreken en de pH op peil te brengen.' Een ronde door de zuidelijke helft van Nederland laat ook duidelijk zien dat beregenen dit jaar echt verschil heeft gemaakt. In de wekelijkse versgrasupdate liet een beregend perceel op het hoogtepunt van de droogte eind juli nog ruim 200 gram ruw eiwit, 971 vem en een verteringscoëfficiënt van bijna 81 procent noteren. 'Met die cijfers staat er gewoon een frisse weidesnede', stelt De Beer. 'Er wordt nogal eens gesteld dat beregenen alleen het gras groen houdt, maar deze cijfers laten zien dat het ook de kwaliteit en smakelijkheid van weidegras op een hoog niveau weet te houden.' Gras op niet-beregende percelen bleef gelijktijdig rond 850 vem en een verteringscoëfficiënt van 75 procent steken. In mais zijn de verschillen mogelijk nog groter, zo toonden twee aan elkaar grenzende maispercelen in Zuid-Nederland aan (zie foto hierboven). Het ene perceel was ruim 3 meter hoog en diepgroen. Het aangrenzende perceel betrof mais van wisselende lengte, voornamelijk geelbruin van kleur en met nauwelijks kolven. De Beer: 'Beregenen loopt flink in de kosten, maar op veel plaatsen heeft het dit jaar mais en akkerbouwgewassen gered en dat vertegenwoordigt ook een grote waarde.' |

Loonwerker Ronald van Eijck: 'Boeren afwachting met hakselen verdroogde mais'

Zo'n twintig hectare verdroogde mais heeft loonbedrijf gebroeders Van Eijck uit het Noord-Brabantse Alphen inmiddels gehakseld. Het is nog maar een schijntje van het totaal aantal hectares dat het loonbedrijf jaarlijks oogst. Maar dat komt niet omdat het probleem meevalt. 'Onder onze klanten schat ik in dat zo'n 30 procent van de mais verdroogd is. Maar boeren zijn afwachting met het hakselen van de mais. Velen laten hem toch nog

even staan in de hoop dat er nog wat afrijping in de kolf komt.' Volgens Van Eijck is dat in veel gevallen echter ijdele hoop wanneer het merendeel van de bladeren verdroogd is. 'De plant staat dan stil. Nu hakselen is de enige remedie en door die percelen snel in te zaaien is er misschien nog een snede gras te winnen.' Bij Van Eijck staat er voor komende week alweer drie dagen hakselen gepland en de week erna

starten ze met een tweede hakselaar. 'De komende paar weken zijn we nog wel bezig met het hakselen van probleemgevallen.' De inmiddels geoogste mais heeft een gemiddelde opbrengst van slechts 24 ton. Op de beregende mais na gaan volgens Van Eijck veel percelen tegenvallen in tonnen. 'Beregenen in mais kan heel snel uit en dat blijkt dit jaar wel heel duidelijk. Eigenlijk alleen die percelen laten hier een prima gewas zien.'